

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Навчально науковий інститут бізнесу, інноваційного розвитку та міжнародної діяльності

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ

*методичні рекомендації для практичних занять здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування» денної та заочної форм здобуття вищої
освіти*

**МИКОЛАЇВ
2023**

УДК 368.029
П26

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 22.05.2023 р., протокол №10.

Укладачі:

- О. І. Мельник – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет;
- К. А. Мікуляк – асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

- В. В. Сокур – начальник відділення в м. Миколаїв Приватного акціонерного товариства «Українська пожежно-страхова компанія»;
- С. В. Сирцева – канд. екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет.

© Миколаївський національний аграрний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Структурно-логічна схема вивчення дисципліни.....	6
Схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти	6
Практичне завдання до теми 1. Сутність перестраховання, його необхідність і роль у суспільстві	8
Практичне завдання до теми 2. Методи перестраховання	11
Практичне завдання до теми 3. Форми проведення перестраховальних операцій.....	13
Практичне завдання до теми 4. Порядок укладання та ведення перестраховальної угоди	15
Практичне завдання до теми 5. Особливості перестраховання ризиків у нерезидентів	18
Практичне завдання до теми 6. Співстраховання та механізм його дії.....	21
Практичне завдання до теми 7. Фінансовий менеджмент і маркетинг на ринку перестраховання.....	23
Список рекомендованої літератури.....	29

ВСТУП

Дисципліна «Перестраховальні операції» спрямована на вивчення особливостей надання перестраховальних операцій, організацію перестраховальної діяльності, особливостей та шляхів поліпшення фінансової діяльності перестраховиків.

Мета дисципліни: вивчення теорії та практики перестраховування майнових інтересів і ризиків юридичних і фізичних осіб; поглиблене вивчення механізму надання перестраховальних послуг.

Завдання дисципліни: виявлення макроекономічної позиції страхового ринку в системі економічних відносин та місця перестраховування на національному страховому ринку; обґрунтування необхідності державного регулювання перестраховальної діяльності на ринку; виявлення сутності інфраструктури перестраховального ринку, її значення для забезпечення виконання ринком своїх функцій; набуття вмінь аналізувати ринок перестраховальних операцій.

Предмет дисципліни: система відносин між сторонами страхової угоди з приводу перестраховальної діяльності.

До системи компетентностей належать:

Інт К. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та спеціальності (ФК) страхування у

поєднанні з дослідницькими і управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ФК7. Здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації, необхідної для вирішення професійних і наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ФК8. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

Програмні результати навчання.

ПРН1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими та управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН4. Відшукувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН6. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН12. Обґрунтовувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

№ з/п	Найменування тем	Розподіл навчального часу, годин		
		ЛЗ	ПЗ	СР
1	Сутність перестраховання, його необхідність і роль у суспільстві.	2	4	8
2	Методи перестраховання.	1	2	8
3	Форми проведення перестраховальних операцій.	1	2	10
4	Порядок укладання та ведення перестраховальної угоди.	2	4	8
5	Особливості перестраховання ризиків у нерезидентів.	2	4	8
6	Співстрахування та механізм його дії.	1	2	8
7	Фінансовий менеджмент і маркетинг на ринку перестраховання.	1	2	10
Всього		10	20	60
*Примітка. Проведення видів занять здійснюється відповідно до графіку освітнього процесу				

Схема поточного і підсумкового контролю знань

№ модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума		
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max	
1	10	20	Аудиторна робота:						
			- опитування	7	1	2	7	14	
			- розв'язування задач	8	1,5	2	12	16	
			- контрольна робота	1	1	3	1	3	
			Самостійна робота:						
			<i>Обов'язкова</i>						
			- тестування в Moodle	7	2	2	14	14	
			- доповідь на гуртку, конференції	1	8	10	8	10	
			- опрацювання окремих питань тем	3	6	8	18	24	
<i>Індивідуальна робота</i>									
- наукова стаття	1	0	12	0	12				
- тези, заходи неформальної та інформальної освіти	1	0	7	0	7				
Всього за семестр							60	100	

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 - 100	A	зараховано
82 - 89	B	
75 - 81	C	
64 - 74	D	
60 - 63	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Практичне завдання до теми 1: Сутність перестраховання, його необхідність і роль у суспільстві

Мета: визначити сутність та мету перестраховання, вивчити історичний розвиток форм перестраховання, дослідити функції перестраховання, узагальнити термінологію перестраховання, обґрунтувати принципи перестраховання та їх функції.

Питання для опитування:

1. Економічна сутність та мета перестраховання.
2. Історичний розвиток форм перестраховання.
3. Функції перестраховання.
4. Термінологія перестраховання.
5. Принципи перестраховання, їх функції.

Ключові слова: перестраховання, фінансова стійкість, ексцедент, ризик, цесія.

Keywords: reinsurance, financial stability, surplus, risk, cession.

Практичні завдання

Завдання 1. Вказати поняття для наведеного визначення.

Поняття	Визначення
	- самостійна галузь страхування, яка захищає безпосередньо страховика від можливих фінансових втрат у тому випадку, коли він був би змушений здійснювати виплати за укладеними договорами страхування, не маючи перестраховального покриття
	- відносини, які виникають як наслідок укладеного договору страхування
	- він уклав з перестраховиком договір про перестраховання, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування
	- у сферу їх діяльності не входить пряме страхування і, відповідно, прями і контакти із страхувальниками
	- сторона, що передає непрямий ризик
	- повторна передача ризику у перестраховання
	- агентства, для яких вже визначена ціль діяльності (представлення інтересів перестраховика)
	- передбачає, що страховики випускають поліси самостійно, утримують узгоджену частку, а решту передають у пул на основі квоти або ексцеденту
	- їх робота відрізняється наявністю маркетингових досліджень, розробкою нових страхових продуктів і визначенням стратегічних планів перестрахової діяльності
	- являє собою специфічну систему інститутів і механізмів їх взаємодії шляхом перерозподілу страхової відповідальності між учасниками перестрахових відносин

Завдання 2. Заповнити таблицю.

Охарактеризуйте специфічні принципи при організації та здійсненні перестрахових організацій на ринку.

Принципи	Характеристика
Принцип перерозподілу відповідальності	
Принцип договірних взаємовідносин	
Принцип законодавчого регулювання	
Принцип комісійної винагороди	

Завдання 3. Охарактеризуйте специфічні принципи при організації та здійсненні перестрахових організацій на ринку.

Вкажіть правильно відповідність.

Види комісії	Характеристика	Розмір комісії
1. Оригінальна комісія	1. відрахування з премії, яка покриває витрати, пов'язані з розміщенням перестраховального договору, і враховує прибуток із цього розміщення	1. Розмір такої комісії коливається в межах 10-15% від загального розміру премії
2. Перестраховальна комісія	2. відрахування з премії на користь цедента, що виплачується у перестраховальній цесії	2. Така комісія становить від 1,5 до 15% нетто-премії.
3. Брокерська комісія	3. відрахування з премії на користь ретроцедента, що використовується за ретроцесії	3. Розмір такої комісії може досягати 20% від премії.

Завдання 4. Охарактеризуйте класифікацію ринків перестраховування

Ознака класифікації	Види ринків	Характеристика
за напрямком спрямування захисту	ринок активного перестраховування	
	ринок пасивного перестраховування	
Головна його мета		
за типом покриття	традиційний ринок перестраховування	
	альтернативний ринок перестраховування	
Головна його мета		
за територіальним розміщенням ризиків	внутрішній ринок перестраховування	
	зовнішній ринок перестраховування	
	регіональний ринок перестраховування	

Головна його мета		
за галузевою ознакою		
Головна його мета		
за методом і формою передачі ризиків		на якому укладаються договори ексцеденту збитку і ексцеденту збитковості
		на якому добровільно укладаються індивідуальні угоди, що стосуються найчастіше одного ризику
		на якому укладаються квотні договори, договори ексцедента суми і квото-ексцедентні договори
		та яким виникає зобов'язання сторін: цеденту – передавати раніше узгоджені частини ризиків, а перестраховику – їх приймати

Тестові завдання:

1. *Страховання одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований – це:*
 - а. страхування;
 - б. кептивне страхування;
 - в. перестраховання;
 - г. співстрахування.

2. *Страхові компанії, які займаються виключно перестрахованням – це:*
 - а. професійні перестраховики;
 - б. перестраховальники;
 - в. агентства по призначенню;
 - г. агентства по ратифікації.

3. *До загальних принципів ринку перестраховання відносять:*
 - а. принцип перестрахового інтересу;
 - б. принцип довіри сторін перестраховання;
 - в. принцип законодавчого регулювання;
 - г. принцип комісійної винагороди.

4. *До специфічних принципів організації та здійснення перестрахових операцій на ринку відносять:*
 - а. принцип перерозподілу відповідальності;
 - б. принцип договірних взаємовідносин;

- в. принцип регресу (право зворотної вимоги);
- г. принцип відшкодування збитків у межах завданих втрат.

5. Відрахування з прибутку перестраховика, яку може отримати страховик (цедент) за результатами проходження договору перестраховання – це:

- а. тантьєма;
- б. оригінальна комісія;
- в. перестраховальна комісія;
- г. брокерська комісія.

Практичне завдання до теми 2: Методи перестраховання

Мета: здійснити характеристику факультативного, облігаторного та змішаного перестраховання, розглянути переваги і недоліки факультативного та облігаторного методів перестраховання.

Питання для опитування:

1. Факультативне перестраховання.
2. Переваги і недоліки факультативного перестраховання.
3. Облігаторне перестраховання.
4. Переваги і недоліки облігаторного методу перестраховання.
5. Змішане перестраховання.

Ключові слова: факультативне перестраховання, облігаторне перестраховання, методи перестраховання.

Keywords: optional reinsurance, mandatory reinsurance, reinsurance methods.

Практичне завдання

Завдання 1. Встановити відповідність між терміном та визначенням.

<i>Власне утримання</i>	премії це перелік ризиків, які підпадають під дію облігаторного договору перестраховання
<i>Ковер-нота</i>	це перелік ризиків, які підпадають під дію облігаторного договору перестраховання
<i>Бордеро</i>	економічно обґрунтована частина страхової суми, яку страхова компанія залишає на своїй відповідальності
<i>Бордеро-премії</i>	свідоцтво про страхування, що видається брокером страховальнику; є підтвердженням укладання договору страхування
<i>Бордеро-збитки</i>	метод перестраховання, який характеризується повною свободою сторін договору перестраховання
<i>Факультативне</i>	метод перестраховання, який передбачає

<i>перестраховання</i>	обов'язкове віддавання перестраховальником раніше узгодженої частини ризику за всіма покриттями
<i>Облігаторне перестраховання</i>	надсилання перестраховиком перестраховальником збитків, що сталися

Тестові завдання:

1. *Як називають економічно обґрунтовану частину страхової суми, яку страхова компанія залишає на своїй відповідальності:*
 - а. перестраховальна комісія;
 - б. власне утримання;
 - в. сліп;
 - г. всі відповіді вірні.

2. *Документ-пропозиція, що пересилається перестраховикам цедентом і містить основні характеристики ризику – це:*
 - а. сліп;
 - б. власне утримання;
 - в. страховий поліс;
 - г. страховий договір.

3. *Можливість вибору для компанії-цедента якомога сприятливіших умов перестраховання (розміщення ризику в кількох перестраховальних компаніях, вибір найкращих пропозицій) є:*
 - а. недоліком факультативного методу;
 - б. перевагою факультативного методу;
 - в. недоліком облігаторного перестраховання;
 - г. перевагою облігаторного перестраховання.

4. *Обов'язкове віддавання перестраховальником раніше узгодженої частки ризику за всіма покриттями передбачає:*
 - а. факультативне перестраховання;
 - б. облігаторне перестраховання;
 - в. змішане перестраховання;
 - г. всі відповіді вірні.

5. *У якому з методів перестраховання перестраховальник має систематично висилати перестраховику перелік ризиків, що потрапляють під перестраховання?*
 - а. в облігаторному методі перестраховання;
 - б. у факультативному методі перестраховання;
 - в. у змішаному перестрахованні;
 - г. всі відповіді вірні.

Практичне завдання до теми 3: Форми проведення перестраховальних операцій

Мета: вивчити форми організації перестраховального захисту, дослідити пропорційне і непропорційне перестраховування, розглянути сутність, основні риси, призначення, переваги і недоліки договорів: ексцедента суми, ексцедента збитку та ексцедента збитковості.

Питання для опитування:

1. Форми організації перестраховального захисту.
2. Пропорційне і непропорційне перестраховування.
3. Договір ексцедента суми: основні риси, переваги і недоліки.
4. Договір ексцедента збитку: сутність та призначення.
5. Договір ексцедента збитковості (stop loss), призначення його і особливості при укладанні договору.

Ключові слова: перестраховальний захист, договір ексцедента, непропорційне перестраховування, ризиковий ексцедент.

Keywords: reinsurance protection, excess contract, disproportionate reinsurance, risk excess.

Практичні завдання

Задача 1. Страхова сума за ризиком складає 2000 тис. грн, за квотним договором перестраховано 75 %. За страховим випадком збиток дорівнює 1150 тис. грн. Вказати, яким чином буде розподілено ризик і збиток між цедентом і цесіонарієм? Вказати, в яких випадках застосовується квотний договір, а в яких - договір ексцеденту суми?

Задача 2. Портфель страховика складається з трьох однорідних груп ризиків, які мають відповідно оцінку 300, 450, 799 тис. грн. Максимальний рівень власного утримання страховика в покритті ризиків – 600 тис. грн.

У перестраховування передається квота в розмірі 25% страхового портфеля. Необхідно визначити форму перестраховування; величину ризиків, переданих перестраховику за окремими групами та в цілому; власну участь цедента в покритті ризиків.

Задача 3. За договором ексцедента збитковості відповідальність перестраховальника встановлено на рівні 102-116 %. За рік збитковість склала 140 %. Визначте рівень покриття для перестраховика та цедента.

Завдання 4. Встановити відповідність між терміном та визначенням.

<i>Ексцедентне перестраховування</i>	полягає в тому, що відшкодування, яке надається перестраховиком, визначається тільки розміром збитку і не залежить від страхової суми, а тому немає пропорційного
--------------------------------------	---

	розподілу відповідальності за окремим ризиком і оригінальною премією
<i>Ексцедент за договором</i>	гарантування відповідальності страховика за прийнятими ризиками щодо великого сукупного збитку за визначений період
<i>Сутність непропорційного перестрахування</i>	це величина, кратна власному утриманню цедента
<i>Призначення непропорційного перестрахування</i>	вид пропорційного перестрахування, який використовується в тих випадках, коли застраховані ризики істотно відрізняються за страховими сумами
<i>Пропорційне перестрахування</i>	об'єднання декількох страховиків, які проводять страхування самостійно і передають у пул лише ту частину страхового ризику, яка не може бути покрита власними ресурсами
<i>Пул перестраховувальний</i>	загальна сума відповідальності страховика або перестраховика за всіма діючими полісами
<i>Перестраховувальна премія</i>	включає договори квотного та ексцедентного перестрахування, згідно з якими перестраховик має свою частку в загальній сумі збитків і загальній сумі премій
<i>Портфель відповідальності</i>	частина страхової премії, що передається цедентом перестраховикові у вигляді плати за перестрахування

Тестові завдання:

1. *До форм проведення перестраховувальних операцій відносять:*
 - а. пропорційна форма проведення перестраховувальних операцій;
 - б. непропорційна форма проведення перестраховувальних операцій;
 - в. факультативне перестрахування;
 - г. облігаторне перестрахування.

2. *Які види договорів розрізняють у пропорційному перестрахуванні:*
 - а. договір квотного перестрахування;
 - б. договір ексцедента суми;
 - в. змішаний договір квотно-ексцедентного перестрахування;
 - г. всі відповіді вірні.

3. *Гарантування відповідальності страховика за прийнятими ризиками щодо великого сукупного збитку за визначений період є:*
 - а. метою непропорційного перестрахування;
 - б. призначенням непропорційного перестрахування;
 - в. принципами непропорційного перестрахування;

- г. методами непропорційного перестраховування.
4. Які існують види договорів непропорційного перестраховування?
- перестраховування на основі ексцедента збитку;
 - перестраховування на підставі ексцедента збитковості;
 - вірні відповіді а та б;
 - вірної відповіді немає.
5. Збитки, які перевищують пріоритет цедента, будуть відшкодовуватися перестраховиком до максимального ліміту...
- так;
 - ні.

Практичне заняття до теми 4: Порядок укладання та ведення перестраховальної угоди

Мета: вивчити етапи укладання і ведення перестраховальної угоди, розглянути загальні положення перестраховальних договорів, документообігу та рахунків, дослідити умови нарахування та отримання комісійної винагороди в перестрахованні, охарактеризувати методи розрахунку перестраховальної комісії (фіксований відсоток, ковзна шкала комісії).

Питання для опитування:

- Етапи укладання і ведення перестраховальної угоди.
- Загальні положення перестраховальних договорів.
- Документообіг і рахунки.
- Комісійна винагорода в перестрахованні.
- Методи розрахунку перестраховальної комісії (фіксований відсоток, ковзна шкала комісії).

Ключові слова: перестраховальна угода, ковернота, тантьєма, комісійна винагорода, фіксований відсоток.

Keywords: reinsurance agreement, cover note, bonus, commission, fixed interest.

Практичне завдання

Завдання 1. Вказати правильні чи неправильні є твердження. Дати пояснення.

1. Перестраховальник має право передати повністю або частково свої зобов'язання за договором страхування перестраховику для відшкодування витрат перестраховиком шляхом укладення договору перестраховування відповідно до політики перестраховування, розробленої та затвердженої

страховиком згідно з вимогами, встановленими нормативно-правовими актами Регулятора.

2. Перестраховальник має право передати всі або окремі ризики за укладеним договором страхування, а перестраховик не має права прийняти їх або відмовити в їх прийнятті (факультативне перестраховання).

3. Перестраховальник за власним бажанням передає перестраховику в перестраховання всі або окремі ризики за договорами страхування, укладеними перестраховальником, а перестраховик не зобов'язаний їх прийняти відповідно до умов договору перестраховання (облігаторне перестраховання).

4. Факт прийняття ризику в перестраховання може посвідчуватися сертифікатом, полісом, ковер-нотом тощо.

5. Залежно від способу передачі зобов'язань за договором перестраховання сторони можуть врегульовувати взаємовідносини шляхом обміну іншими документами (сліп, бордеро премій, бордеро збитків тощо).

6. Страховик, який уклав договір перестраховання, в якому він є перестраховальником як сторона цього договору, не є відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування.

7. У разі банкрутства страховика виплата в обсязі зобов'язань перестраховика за договором перестраховання може здійснюватися перестраховиком безпосередньо страхувальнику, визначеному в договорі страхування, якщо такий обов'язок перестраховика визначено в договорі перестраховання.

8. Перестраховик не має права передати повністю або частково ризик, прийнятий у перестраховання, іншому перестраховику (ретроцесія).

9. Перестраховик, який уклав договір перестраховання, в якому він є перестраховальником як сторона цього договору, не несе відповідальність перед перестраховальником у повному обсязі згідно з умовами основного договору перестраховання.

10. Додаткові вимоги до порядку та умов укладення договорів перестраховання, в тому числі укладених з нерезидентами, за окремими класами, ризиками та/або договорами страхування можуть встановлюватися нормативно-правовими актами Регулятора у випадках, визначених законом.

11. Укладення, в тому числі продовження строку дії, страховиками (перестраховальниками) договорів перестраховання із страховиком-нерезидентом можливе лише в разі, якщо на момент укладення або продовження строку дії договору перестраховання такий страховик-нерезидент відповідає вимогам, встановленим законом.

12. Незалежно від права, що підлягає застосуванню до договору перестраховування, істотні умови договору перестраховування повинні відповідати вимогам, встановленим Законом України «Про страхування».

13. До укладення договорів перестраховування можуть залучатися, в тому числі укладати такі договори від свого імені, перестрахові брокери, включені до Реєстру посередників у порядку, визначеному законодавством України.

14. Договором перестраховування не передбачається винагорода перестраховальнику як компенсація його витрат на укладення та супроводження договору страхування.

15. Договором перестраховування може передбачатися винагорода перестраховальнику (зокрема у формі тантьєми) шляхом сплати перестраховиком частини прибутку за укладеним між ними договором перестраховування або групою таких договорів, укладених за певний період часу.

16. Страховик (цедент, перестраховальник) зобов'язаний повідомляти перестраховика про всі зміни свого договору із страхувальником, які можуть вплинути на ступінь ризику та потребують внесення змін до договору перестраховування.

Тестові завдання:

1. *Факультативні договори перестраховування укладаються:*
 - а. на період дії оригінального полісу;
 - б. на період дії спліту;
 - в. на період дії ковер-ноти;
 - г. всі відповіді вірні.

2. *Договір облігаторного перестраховування частіше укладається на невизначений термін з правом взаємного розірвання шляхом повідомлення сторін щодо прийнятого рішення:*
 - а. так;
 - б. ні.

3. *Перестраховик, який укладає факультативно-облігаторний договір, має повною мірою довіряти компанії-цеденту, оскільки його інтереси та збалансованість портфеля залежать від страхувальника:*
 - а. так;
 - б. ні.

4. *До недоліків факультативного перестраховування відносять:*
 - а. неможливість зміни умов страхування перестраховальником без згоди перестраховика;
 - б. великі витрати з оформлення факультативного перестраховування;

- в. неможливість автоматичного поновлення факультативного покриття;
- г. всі відповіді вірні.

5. *Порядок здійснення розрахунків через відповідного страхового брокера визначається в:*

- а. договорі про надання брокерських послуг;
- б. ліцензії страховика;
- в. ліцензії перестраховика-нерезидента;
- г. всі відповіді вірні.

Практичне завдання до теми 5: Особливості перестрахування ризиків у нерезидентів

Мета: розглянути особливості регулювання перестраховальної діяльності учасниками ринку перестрахування і державою, дослідити відмінності щодо регулювання державою діяльності спеціалізованих компаній у країнах світу, вивчити основні моделі доступу іноземних перестраховиків на національний страховий ринок (вільний та регульований доступ), здійснити характеристику підходів щодо регульованого доступу перестраховиків.

Питання для опитування:

1. Регулювання перестраховальної діяльності учасниками ринку перестрахування і державою.
2. Відмінності щодо регулювання державою діяльності спеціалізованих перестраховальних компаній в країнах світу.
3. Основні моделі доступу іноземних перестраховиків на національний страховий ринок (вільний та регульований доступ).
4. Підходи щодо регульованого доступу перестраховиків.

Ключові слова: нерезидент, перестраховальна компанія, страховий ринок, ринок перестрахування, спеціалізовані компанії.

Keywords: non-resident, reinsurance company, insurance market, reinsurance market, specialized companies.

Практичне завдання

Завдання 1. Вказати правильні чи неправильні є твердження. Дати пояснення.

1. Заявник/брокер-нерезидент подає до Національного банку України документи в межах здійснення процедур, передбачених Положенням про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування, згідно з визначеними цим Положенням переліками та вимогами.

2. Заявник/брокер-нерезидент несе відповідальність за повноту та достовірність даних, що містяться в поданих до Національного банку України документах.

3. Документи, що подаються до Національного банку України відповідно до Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування, мають викладатися українською мовою, не містити виправлень і неточностей, а також розбіжностей між відомостями, викладеними у них та/або отриманими з офіційних джерел.

4. Документи, складені іноземною мовою, для подання до Національного банку України можуть не перекладатися на українську мову.

5. Документи, видані в іноземній країні, для подання до Національного банку України мають бути легалізовані в установленому законами України порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Кабінетом Міністрів України.

6. Документи щодо юридичної особи або представництва, видані в іноземній країні та легалізація яких не передбачена міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, подаються до Національного банку України у формі копій зазначених документів за підписом керівника юридичної особи або представництва, або іншого уповноваженого представника таких осіб.

7. Надана адреса електронної пошти вважається офіційною електронною адресою для комунікації Національного банку України із заявником/брокером-нерезидентом.

8. Заявник/брокер-нерезидент після отримання електронного листа Національного банку України зобов'язаний протягом двох робочих днів надіслати у відповідь електронне повідомлення, яке підтверджує отримання електронного листа Національного банку України.

9. Державний реєстр страхових та перестрахових брокерів – електронна автоматизована система збору, накопичення та обробки даних про страхових/перестрахових/страхових та перестрахових брокерів, включаючи представництва страхових та/або перестрахових брокерів-нерезидентів.

10. Страховий посередник – страховий/перестраховий/страховий та перестраховий брокер, включаючи страхового та/або перестрахового брокера-нерезидента, страховий агент.

Тестові завдання:

1. *Якою статтею Закону України «Про страхування» НБУ встановлює порядок та вимоги щодо здійснення перестраховання у нерезидента?*

- а. Ст. 12;
 - б. Ст. 13;
 - в. Ст. 14;
 - г. Ст. 21.
2. *Страховик (перестраховальник) контролює достовірність інформації щодо...*
- а. підтвердження відповідності вимогам страховика (перестраховика) нерезидента;
 - б. рейтингу фінансової надійності (стійкості);
 - в. укладання договорів перестрахування;
 - г. всі відповіді вірні.
3. *Держава (юрисдикція) реєстрації/місцезнаходження страховика нерезидента не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних, міжурядових організацій, задіяних у сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванням тероризму чи фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення:*
- а. так;
 - б. ні.
4. *Рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика (перестраховика) нерезидента підтверджується страховиком (перестраховальником) інформацією, розміщеною на офіційних вебсайтах міжнародних рейтингових агентств у мережі Інтернет:*
- а. так;
 - б. ні.
5. *Контроль за достовірністю інформації, що підтверджує відповідність страховика (перестраховика) нерезидента вимогам Положення про перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента, покладається на:*
- а. страховика (перестраховальника);
 - б. Уповноважений орган;
 - в. Лігу страхових організацій України;
 - г. всі відповіді вірні.

Практичне заняття до теми 6: Співстрахування та механізм його дії

Мета: вивчити сутність та значення співстрахування, перестраховальних пулів (об'єднань, фондів), надати характеристику пулів страхування та перестраховування, дослідити міжнародні принципи організації об'єднання страховиків.

Питання для опитування:

1. Сутність та значення співстрахування.
2. Сутність та значення перестраховальних пулів (об'єднань, фондів).
3. Типи пулів: пули страхування та пули перестраховування.
4. Міжнародні принципи організації об'єднання страховиків.

Ключові слова: співстрахування, співстраховальні ознаки, перестраховальні пули, об'єднання страховиків.

Keywords: coinsurance, coinsurance features, reinsurance pools, association of insurers.

Практичні завдання

Завдання 1. Власне утримання страховика – 32 тис. грн. Страховик має договір ексцедента суми на 4 частки. Страхова сума становить 76 тис. грн. Визначити місткість договору перестраховування, розподіл збитків на 48 тис. грн між цедентом та перестраховиком.

Завдання 2. Розрахувати суму заробленої і незаробленої премії за наступними даними: брутто-премія – 3500 грн, термін дії договору – 100 днів. З початку дії договору до звітної дати пройшло 77 днів. Охарактеризувати економічну сутність резерву збитків, які відбулися, але ще не заявлені і вказати на існуючі методики його формування.

Завдання 3. Вказати правильні чи неправильні є твердження. Дати пояснення.

1. Перестраховальний пул діє як посередник, розподіляючи передані в перестраховування ризики.

2. Тантьєма – це винагорода перестраховальникові від перестраховика за прибуток, отриманий перестраховиком по переданих у перестраховування ризиках.

3. Ліміт покриття в перестраховуванні – це відповідальність цедента і перестраховика за договором.

4. Власне утримання в перестраховуванні – це частина ризику, яку утримує цедент згідно зі своїми фінансовими можливостями.

5. У разі перестраховування ризику страхувальник обов'язково повинен знати про це.

6. В Україні перестраховування не може бути предметом безпосередньої діяльності страхової компанії.

7. Ретроцесія – це повторне перестраховування уже цедованого ризику.

8. У разі настання страхового випадку збитки відшкодовує головний співстраховик, а інші учасники договору співстраховування компенсують йому здійснену страхову виплату.

9. Співстраховування передбачає участь страхувальника у покритті власного ризику у формі франшизи.

10. Законом «Про страхування» урегульовано величину ризиків за страховими сумами, що підлягають обов'язковому перестраховуванню.

Тестові завдання:

1. *Страхування об'єкта за одним спільним договором кількома страховиками - це:*

- а. перестраховування;
- б. співстраховування;
- в. диверсифікація;
- г. всі відповіді вірні.

2. *Об'єднання страховиків для спільного страхування певних ризиків, зокрема особливо небезпечних, значних маловідомих чи нових - це:*

- а. пул страховий;
- б. страхове об'єднання;
- в. пул перестраховий;
- г. сліп.

3. *Які із наведених принципів страхування застосовують і в перестрахованні:*

- а. принцип страхового інтересу;
- б. принцип суброгації;
- в. принцип відшкодування збитків у межах фактичних втрат;
- г. принцип найвищої сумлінності;
- д. принцип сприяння.

4. *Переваги факультативного методу перестраховування:*

- а. більш висока ставка комісійної винагороди;
- б. легкість в управлінні;
- в. індивідуальна увага, що приділяється індивідуальним ризикам;
- г. ніяких переваг.

5. Який із методів перестраховання за деякими ознаками схожий із прямим страхуванням?

- а. факультативний;
- б. облігаторний;
- в. факультативно-облігаторний;
- г. облігаторно-факультативний.

Практичне заняття до теми 7: Фінансовий менеджмент і маркетинг на ринку перестраховання

Мета: вивчити склад доходів страховика, розглянути склад та економічний зміст витрат страховика, надати визначення собівартості страхової послуги та прибутку страховика, охарактеризувати перестраховання як метод забезпечення фінансової надійності та фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній, дослідити поняття платоспроможності страховика та умови її забезпечення й маркетингу на ринку перестраховання.

Питання для опитування:

1. Склад доходів страховика.
2. Витрати страховика: їх склад і економічний зміст.
3. Собівартість страхової послуги.
4. Прибуток страховика та його визначення.
5. Перестраховання як метод забезпечення фінансової надійності.
6. Фінансові методи забезпечення надійності страхових компаній.
7. Платоспроможність страховика, умови її забезпечення.
8. Маркетинг на ринку перестраховання.

Ключові слова: доходи страховика, витрати страховика, собівартість страхової послуги, прибуток, фінансова надійність, маркетинг.

Keywords: insurer's income, insurer's expenses, cost of insurance service, profit, financial reliability, marketing.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначити величину заробленої страхової премії за рік, виходячи з наступних даних: сума резерву незароблених премій на початок року – 110 тис. грн, на кінець року – 198 тис. грн; сума премій, що надійшли протягом року за договорами страхування – 968 тис. грн; сума премій, що надійшли протягом року за договорами перестраховання – 308 тис. грн; сума премій, сплачених перестраховиком – 130 тис. грн; комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховання – 50 тис. грн.

Завдання 2. Визначити запас платоспроможності страховика, виходячи із наступних даних за результатами роботи за рік: сума страхових платежів – 1 260 тис. грн; сума премій, що надійшла за договорами перестраховування – 480 тис. грн; сума премій, переданих у перестраховування – 120 тис. грн; сума страхових технічних резервів – 1 260 тис. грн; валюта балансу – 5 млн грн; сума нематеріальних активів – 120 тис. грн; сума не страхових зобов'язань – 1 500 тис. грн; сума сплаченого страхового відшкодування – 850 тис. грн, у т.ч. за договорами перестраховування – 500 тис. грн.

Тестові завдання:

1. *Управління фінансами господарюючих суб'єктів, фінансовий аналіз, планування, а також пошук та розподіл капіталу - це:*
 - а. фінансовий менеджмент;
 - б. страховий маркетинг;
 - в. страховий менеджмент;
 - г. всі відповіді вірні.

2. *До основних задач фінансового менеджменту належать:*
 - а. фінансове планування на основі прийнятої стратегії розвитку;
 - б. формування та використання статутного капіталу відповідно до вимог чинного страхового законодавства, розмір якого є достатнім для виконання прийнятих страхових зобов'язань;
 - в. встановлення вартості страхових послуг, адекватної ризикам та плановим власним витратам компанії, що приймаються на страхування;
 - г. всі відповіді вірні.

3. *До функцій фінансового менеджменту в частині управління активами страхових компаній належать:*
 - а. управління оборотними активами;
 - б. управління власним капіталом;
 - в. управління реальними інвестиціями;
 - г. управління грошовими потоками по операційній діяльності.

4. *До принципів фінансового менеджменту належать:*
 - а. динамізм, системність, комплексність, альтернативність, стратегічний характер;
 - б. ліквідність підприємства;
 - в. контроль за прийняттям рішень фінансового характеру;
 - г. комплексний характер формування управлінських рішень.

5. *Фінансовий менеджмент спрямований на управління:*

- а. фінансовими ресурсами;
- б. фінансовими відносинами;
- в. фінансовими ресурсами і відносинами;
- г. усіма ресурсами страховика.

6. *За допомогою вертикального аналізу фінансової звітності визначається:*

- а. зміна фактичних показників фінансової звітності порівняно з плановими;
- б. зміна структури статей фінансової звітності;
- в. динаміка показників фінансової звітності;
- г. порівняльна характеристика показників звітних форм.

7. *Витрати страховика можна поділити на такі групи:*

- а. комісійні винагороди за передачу ризиків у перестраховування;
- б. витрати на утримання страхової компанії;
- в. повернення сум із централізованих страхових резервних фондів;
- г. витрати на обслуговування процесу страхування і перестраховування;
- д. виплати страхових сум та страхових відшкодувань.

8. *У яких компаній повинен бути підвищений рівень ліквідності:*

- а. у компаній зі страхування життя;
- б. у ризикових компаній;
- в. у кептивних компаній;
- г. в універсальних компаній;
- д. у компаній, які спеціалізуються на перестраховуванні.

9. *Якщо фінансовий ринок стабільний, термінову потребу в грошових коштах компанії можуть покривати за рахунок:*

- а. емісії облігацій;
- б. випуску акцій;
- в. короткострокового банківського кредиту;
- г. реалізації активів.

10. *Які види діяльності заборонено виконувати страховим компаніям?*

- а. перестраховувати ризики іноземних страховиків;
- б. надавати довгострокові кредити клієнтам;
- в. купувати і продавати для своїх потреб акції, емітовані комерційними банками;
- г. надавати консультативні послуги з питань страхування та ризику менеджменту.

Питання для підсумкового контролю знань (залік)

1. Економічна сутність перестраховування.
2. Мета перестраховування.
3. Історичний розвиток форм перестраховування.
4. Функції перестраховування.
5. Вторинний розподіл ризику, як головна функція перестраховування.
6. Перестраховування як спосіб забезпечення фінансової стійкості страховика.
7. Термінологія перестраховування.
8. Суб'єкти перестраховування: цедент (перестраховальник) та цесіонер (перестраховик).
9. Цесія та ретроцесія як етапи перестраховування.
10. Дискусійні питання визначення об'єкта перестраховування.
11. Порівняльна характеристика перестраховування і співстраховування.
12. Переваги перестраховування у порівнянні зі співстраховуванням.
13. Основні функції перестраховування.
14. Принципи перестраховування (принцип страхового інтересу, принцип відшкодування збитку в межах реально завданих втрат, принцип найвищої сумлінності), їх характеристика.
15. Роль перестраховування в забезпеченні фінансової стійкості страховика.
16. Збільшення місткості страховика за допомогою перестраховувальних операцій.
17. Власне утримання ризику.
18. Поділ перестраховувальних операцій за методом передавання ризиків у перестраховування.
19. Факультативне перестраховування.
20. Переваги і недоліки факультативного перестраховування.
21. Облігаторне перестраховування.
22. Переваги і недоліки облігаторного методу перестраховування.
23. Змішані методи перестраховування: факультативно-облігаторні та облігаторно-факультативні.
24. Механізм передачі страхового ризику.
25. Форми організації перестраховувального захисту.
26. Пропорційне і непропорційне перестраховування.
27. Пропорційне перестраховування, його сутність.
28. Квотний договір. Основні риси, переваги і недоліки.
29. Застосування квотних договорів.
30. Договір ексцедента суми. Основні риси, переваги і недоліки.

31. Непропорційне перестраховання, його сутність і призначення.
32. Відмінності непропорційного і пропорційного перестраховання.
33. Види непропорційних договорів.
34. Договір ексцедента збитку: сутність та призначення.
35. Факультативний ексцедент збитку.
36. Договір ексцедента збитковості (stop loss), призначення його і особливості при укладанні договору.
37. Етапи укладання і ведення перестраховальної угоди.
38. Особливості укладання факультативної угоди.
39. Ковернота – документ-пропозиція у факультативному перестрахованні.
40. Особливості укладання облігаторної угоди.
41. Використання бордеро-премій та бордеро-збитків в облігаторному перестрахованні.
42. Загальні положення перестраховальних договорів.
43. Комісійна винагорода в перестрахованні.
44. Фактори від яких залежить розмір комісійної винагороди.
45. Види комісій: оригінальна комісія, перестраховальна і брокерська.
46. Методи розрахунку перестраховальної комісії (фіксований відсоток, ковзна шкала комісії).
47. Регулювання перестраховальної діяльності учасниками ринку перестраховання і державою.
48. Відмінності в країнах щодо регулювання державою діяльності спеціалізованих перестраховальних компаній.
49. Основні моделі доступу іноземних перестраховиків на національний страховий ринок (вільний та регульований доступ).
50. Підходи щодо регульованого доступу перестраховиків.
51. Сутність та значення співстрахування.
52. Співстраховальні ознаки.
53. Сутність та значення перестраховальних пулів (об'єднань, фондів).
54. Типи пулів: пули страхування та пули перестраховання.
55. Міжнародні принципи організації об'єднання страховиків.
56. Склад доходів страховика.
57. Доходи від страхової діяльності.
58. Зароблені страхові премії, порядок їх визначення.
59. Доходи від інвестування тимчасово вільних коштів.
60. Витрати страховика: їх склад і економічний зміст.
61. Собівартість страхової послуги.
62. Виплата страхових сум і страхового відшкодування.

63. Витрати на утримання страхової компанії.
64. Прибуток страховика.
65. Визначення прибутку від страхової діяльності. Прибуток від інвестиційної діяльності.
66. Розділ прибутку.
67. Оподаткування страховиків.
68. Поняття фінансової надійності страховика та значення останньої.
69. Формування збалансованого страхового портфелю.
70. Маркетинг на ринку перестраховання.

Список рекомендованої літератури

1. Forinsurer : онлайн-журнал про технології страхування, insurtech та fintech: ексклюзивні новини страхового ринку, перестраховання, рейтинги страхових компаній та банків. URL: <https://forinsurer.com/>.
2. Sirenko N., Baryshevskaya I., Poltorak A., Shyshpanova N. State and tendencies of intergovernmental regulation in Ukraine in conditions of fiscal decentralization. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. vol. 2, no. 25. pp.157-164.
3. Асоціація Страховий Бізнес (АСБ) – об'єднання учасників страхового ринку України : офіційний вебсайт. URL: <https://insurancebiz.org/>.
4. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>.
5. Боднар О. А., Хоренженко В. В., Татаренкова Ю. В. Функціонування страхового ринку України в умовах пандемії COVID-19. *Ефективна економік*. 2020. №10. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/69.pdf.
6. Державна служба статистики України : офіційний вебсайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Європейська організація страхування та пенсійного забезпечення (EIOPA): офіційний вебсайт. URL: <https://eiopa.europa.eu>.
8. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Страхування» (для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»). Тернопіль : ТНЕУ, 2020. 62 с.
9. Клейснер О. В. Ринок перестраховання України: теоретико-методологічні доміанти формування та пріоритети розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 416 с.
10. Махбубур Р., Жувак О. Маркетинг на страховому ринку України. *InterConf*. 2022, (95). С. 101-113. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/18042>

11. Мельник О. І., Кульбачна Л. А., Жулім М. С. Аналіз сучасного стану страхового ринку в Україні. *Modern Economics*. 2018. № 7. С. 107–113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/analysis-of-the-current-state-of-insurance-market-in-ukraine/>.

12. Міністерство фінансів України: офіційний вебсайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua/>.

13. Національний банк України. Основні напрями Стратегії розвитку фінансового сектору до 2025 року. Проект розділів I-III. Київ, серпень 2019. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_2025.pdf?v=4.

14. Національний банк України: офіційний вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/>.

15. Про затвердження Положення про перестраховання у страховика (перестраховика) нерезидента: Постанова Правління Національного банку України від 20.10.2021 р. №107 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0107500-21#Text>.

16. Про затвердження Положення про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів та умови провадження посередницької діяльності у сфері страхування та про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова Національного банку України від 30.06.2022 р. №135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0135500-22#Text>.

17. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. №679-XIV (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text>.

18. Про внесення змін до Закону України "Про страхування": Закон України від 04.10.2001 р. № 2745-III (зі змінами та доповненнями). Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-14>.

19. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX (введення в дію відбудеться 01.01.2024) зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

20. Про фінансові послуги та фінансові компанії від 14.12.2021 р. №1953-IX (введення в дію відбудеться 01.01.2024 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.
21. Сіренко Н. М., Мельник О. І., Шишпанова Н. О. Страховий менеджмент : навч. посіб. Миколаїв : МНАУ, 2020. 180 с.
22. Сіренко Н. М., Боднар О. А., Шишпанова Н. О. Інституціональна інфраструктура фінансового ринку: теоретико-практичний аспект. *Modern Economics*. 2021. № 25. С. 130-135. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V25\(2021\)-20](https://doi.org/10.31521/modecon.V25(2021)-20).
23. Шишпанова Н. О., Боднар О. А. Розвиток страхового ринку України в умовах трансформаційних змін. *Modern Economics*. 2021. № 26. С. 185-189. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/development-of-the-insurance-market/>.
24. Шишпанова Н. О. Напрями активізації інвестиційної діяльності страхових компаній України. *Агросвіт*. 2019. № 21. С. 59-65.
25. Шишпанова Н. О. Репутаційно-іміджевий підхід в управлінні фінансами страхових компаній. *Modern Economics*. 2019. № 17. С. 252-257.
26. Шишпанова Н. О., Хоренженко В. В. Взаємозв'язок обсягів страхових платежів страхових компаній України з макроекономічними показниками. *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу*. Серія : Економіка та управління. 2020. № 1(21). С. 202-209.

Навчальне видання

ПЕРЕСТРАХУВАЛЬНІ ОПЕРАЦІЇ
методичні рекомендації

Укладачі: **Мельник** Ольга Іванівна
Мікуляк Катерина Анатоліївна

Формат 60x84 1/16 Ум. друк. арк. 2,0.
Тираж 30 прим. Зам. б/н

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету.
54008, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 490 від 20.02.2013 р.